

Fortsatt svenskt deltagande i FN:s mission i Liberia

Sammanfattning

Utrikesutskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2004/05:61 Fortsatt svenskt deltagande i Förenta nationernas mission i Liberia.

Utskottet konstaterar i betänkandet att FN:s säkerhetsråd i resolution 1509 från den 19 september 2003 bemyndigar upprättandet av en multinationell styrka för att stödja genomförandet av det fredsavtal som överenskommits den 18 augusti 2003 mellan två rebellgrupper å ena sidan och Liberias regering å den andra.

Utskottet föreslår i betänkandet, efter att ha inhämtat försvarsutskottets synpunkter, att riksdagen bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka, om högst 300 personer, till förfogande för deltagande inom ramen för Förenta nationernas mission i Liberia (UNMIL) under ytterligare 12 månader.

Företrädarna för Moderaterna, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet har angivit ett särskilt yttrande i ärendet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Särskilt yttrande.....	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	8
Propositionen.....	8
<i>Bilaga 2</i>	
Försvarsutskottets yttrande.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utskottet bifaller proposition 2004/05:61 och bemyndigar regeringen att ställa en väpnad styrka bestående av högst 300 personer till förfogande för deltagande inom ramen för Förenta nationernas mission i Liberia (UNMIL) under ytterligare 12 månader.

Stockholm den 10 februari 2005

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Cecilia Wigström (fp), Carina Hägg (s), Birgitta Ahlqvist (s), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Kenneth G Forslund (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Rosita Runegrund (kd), Sermin Özürküt (v) och Ronny Olander (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 19 september 2003 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1509 som upp-
rättar FN:s mission i Liberia (United Nations Mission in Liberia, UNMIL).

Den 9 januari 2004 överlämnade FN en formell förfrågan till Sverige att
bidra med ett mekaniserat skyttekompani till UNMIL.

Den 12 februari 2004 föreslog det sammansatta utrikes- och försvarsut-
skottet i betänkande 2003/04:UF6U1 att riksdagen bemyndigar regeringen
att ställa en väpnad styrka om högst 240 personer till förfogande för delta-
gande inom ramen för FN:s mission i Liberia under högst 12 månader. Den
29 mars 2004 var det svenska förbandet, som totalt uppgår till ca 235 per-
soner, på plats i Liberia och fullt operativt.

Regeringen har i proposition 2004/05:61 Fortsatt svenskt deltagande i
Förenta nationernas mission i Liberia beslutat att föreslå att riksdagen
bemyndigar regeringen att ställa en svensk väpnad styrka bestående av högst
300 personer till förfogande för deltagande inom ramarna för FN:s mission
i Liberia under ytterligare 12 månader.

Utrikesutskottet har inom ramen för sin beredning av ärendet inhämtat
försvarsutskottets synpunkter.

En föredragning har ägt rum inför utskottet med deltagande av företrä-
dare för Utrikesdepartementet, Försvarsdepartementet samt Försvarsmakten.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i proposition 2004/05:61 Fortsatt svenskt deltagande i
Förenta nationernas mission i Liberia att riksdagen bemyndigar regeringen
att ställa en väpnad styrka om högst 300 personer till förfogande under högst
12 månader inom ramen för Förenta nationernas mission i Liberia (UNMIL).

I propositionen redogörs för bakgrunden till utvecklingen i Liberia, den
svenska truppens verksamhet i landet under år 2004 samt regeringens
bedömningar kring ett fortsatt svenskt deltagande i UNMIL.

Utskottets överväganden

Det inbördeskrig som med varierande intensitet pågick i Liberia mellan åren 1989 till 2003 fick katastrofala konsekvenser för civilbefolkningen i landet. Uppåt en miljon människor drevs på flykt inom landet, tusentals människor bragtes om livet och den säkerhetspolitiska stabiliteten i hela närområdet, (Elfenbenskusten och Mano Riverunionen – Guinea, Liberia och Sierra Leone) sattes under allvarligt hot.

Under kriget for i synnerhet barn och kvinnor mycket illa. Ett stort antal barn tvångsrekryterades av de olika stridande grupperingarna i landet och såväl kvinnor som barn utsattes i stor skala för sexuella övergrepp med traumatisering och spridning av smitta (bl.a. hiv/aids) som följd.

Det är mot denna bakgrund tillfredsställande, anser utskottet, att FN:s mission, trots den bräckliga politiska situationen i landet och trots isolerade återfall i våldsamheter och upplopp, har kunnat bidra till att upprätthålla den ingångna vapenvilan från den 18 augusti 2003. UNMIL har bedrivit ett framgångsrikt demobiliseringsarbete (den s.k. DDRR-processen), varigenom ca 100 000 kombattanter i ersättning mot pengar har lämnat sina vapen till FN-personal.

Åtgärder för återanpassning av barnsoldater och offer för övergrepp samt metoder för att stärka kvinnans ställning i landet äger särskild prioritet. Dessa åtgärder sker i linje med FN-resolution 1325 (2000) angående kvinnors roll och betydelse i arbetet för fred och säkerhet i f.d. konfliktområden. Utskottet noterar med tillfredsställelse att Sverige ger stöd åt flera projekt som syftar till att integrera kvinnor i det demokratiska politiska system som är under framväxt i Liberia.

Även om den säkerhetspolitiska situationen i landet under föregående år har genomgått en avsevärd förbättring återstår alljämt, menar utskottet, stora utmaningar. Arbetet med att rehabilitera och återanpassa numera sysslösa f.d. soldater kvarstår och allvarliga bakslag kan inte uteslutas. I månadsskiftet oktober/november 2004 utbröt t.ex. oroligheter i huvudstaden Monrovia, som endast kunde bringas under kontroll efter ett kraftfullt ingripande från UNMIL. Den svenska snabbinsatsstyrkan visade härvid prov på skicklighet och kunnande.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det, i ett läge där säkerheten i Liberia avsevärt försämras, skulle kunna uppstå ett omedelbart behov av att förstärka det svenska förbandet. En sådan förstärkning av förbandet skulle kunna innebära att det svenska bidraget i ett senare skede kan komma att omfatta upp till 300 personer.

Försvarsutskottet har i yttrande i ärendet, vilket bifogas detta betänkande, tillstyrkt regeringens förslag.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att riksdagen bifaller proposition 2004/05:61 och därmed medger att regeringen ställer en väpnad styrka bestående av högst 300 personer till förfogande för deltagande inom ramen för Förenta nationernas mission i Liberia under ytterligare 12 månader.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande.

Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Cecilia Wigström (fp), Göran Lindblad (m), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m) och Rosita Runegrund (kd) anför:

Vi hänvisar till det som anförts av företrädarna för Moderaterna, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet i det yttrande från försvarsutskottet som är bilagt detta betänkande.

Det är angeläget att Sverige kan spela fortsatt roll i Förenta nationernas mission i Liberia. De insatser som våra soldater gör är högt uppskattade och betydelsefulla.

Vi har däremot efterlyst en strategi från regeringen vad gäller internationella insatser. Det är hög tid att utarbete principer och kriterier för prioritering av svenska internationella insatser i syfte att bättre kunna bedöma i vilka missioner Sverige kan spela en ledande roll. Andra aspekter som behöver tas i beaktande är Försvarsmaktens förmåga att med befintliga resurser kunna fullfölja EU:s ökade ambitioner med gemensamma insatser. Utvärdering och uppföljning av insatser inom andra politikområden i enlighet med politiken för global utveckling måste förbättras och samordnas med internationella insatser.

Med det nyligen fattade försvarsbeslutet riskerar svensk närvaro i världen – trots stor efterfrågan från såväl FN som Nato och EU – snarare att ytterligare skäras ned. Vi i den borgerliga alliansen vill se en tydlig ökning av de internationella insatserna så att Sverige åter kan etablera sig som ett land som tar sin del av ansvaret för internationell fred och säkerhet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:61 Fortsatt svenskt deltagande i Förenta nationernas mission i Liberia:

Riksdagen medger att en svensk väpnad styrka bestående av högst 300 personer ställs till förfogande för deltagande inom ramen för Förenta nationernas mission i Liberia (UNMIL) under ytterligare 12 månader.

BILAGA 2

Försvarsutskottets yttrande

Utdrag ur
PROTOKOLL

Datum

UTSKOTTSSAMMANTRÄDE

2004/05:21

2005-02-08

— — —

§ 6 Yttrande till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 25 januari 2005 beslutat bereda försvarsutskottet tillfälle att avge yttrande över regeringens proposition 2004/05:61 Fortsatt svenskt deltagande i Förenta nationernas mission i Liberia jämte motioner.

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen medger att en svensk väpnad styrka bestående av högst 300 personer ställs till förfogande för deltagande inom ramen för Förenta nationernas mission i Liberia (UNMIL) under ytterligare 12 månader.

Inga motioner har väckts i anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Ola Sundell, Karin Enström och Carl-Axel Roslund (alla m), Allan Widman och Heli Berg (båda fp), Erling Wälivaara (kd) och Eskil Erlandsson (c) vill med anledning av utskottets yttrande anföra följande:

Under senare delen av 1990-talet och de första åren på det nya årtusendet har Sverige stärkt sin ställning ifråga om internationella krishanteringsinsatser. Riksdagens partier är överens om att dessa är viktiga och bör öka i omfattning. Dels som ett led i en bredare säkerhetspolitisk kontext, där hoten möts allt längre från de nationella gränserna. Dels genom Sveriges deltagande i FN-, EU- och Nato- ledda insatser.

Krishantering har betydelse för att skapa säkerhet och stabilitet genom både fredsfrämjande och fredsframtvingande åtgärder. De är i vissa fall en förutsättning för att bistånd skall kunna nå fram till drabbade områden. Insatserna ger även viktiga och värdefulla erfarenheter för det nationella insatsförsvaret.

Det svenska anslaget för internationella insatser är emellertid begränsat. Därför menar vi att regeringen också i dessa sammanhang måste fundera över ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Regeringen har med andra ord ett ansvar för att den insats som görs utformas så att hjälpen blir så verksam som möjligt.

Självklart är det alltid viktigt att beakta en god säkerhet för våra insatser. Allians för Sverige finner dock att kostnaden för den aktuella insatsen reser ett antal frågetecken. Trots att kostnaden för insatsen var hög från början tycks det som utgifterna skenat. Enligt försvarsministern rör det sig om en kostnadsökning på 189 miljoner kronor på en 12-månaders insats. Om Sveriges internationella insatser skall kosta som den i Liberia, kommer ambitionen om Sveriges ökade deltagande utomlands aldrig att gå i uppfyllelse.

Mot bakgrund av bland annat det ovan anförda anser vi att det är hög tid att utveckla en strategi för Sveriges internationella insatser. Avsaknaden av en övergripande strategi blir med varje ny insats alltmer påtaglig. Deltagandet i internationella insatser kännetecknas idag av splittring och en utsmetning av de resurser som står till buds. Idag tjänstgör 758 personer i utlandsstyrkan, fördelade på 15 olika missioner.

Långt innan det konkreta erbjudandet om deltagande framförs måste Sverige ha kriterier för olika tänkta handlingsalternativ. Vilka förband skall skickas vart, och i vilken omfattning? Om flera insatser blir aktuella under en begränsad tidsperiod tvingas vi kanske prioritera. Vilka kriterier bör i sådant fall användas vid en sådan prioritering? Detta är viktiga frågor att ställa, och framförallt besvara, om vi skall stärka vår förmåga att på bästa möjliga vis bidra till fred och säkerhet runt om i världen. I valet av insats bör vi inrikta oss på områden där våra komparativa fördelar är större.

Det är hög tid att utarbeta principer och kriterier för prioritering av svenska internationella insatser. En tydlig strategi ökar vår beredskap och ger oss bättre möjligheter att angripa de svåra avvägningar som måste till. Om de bakomliggande målen för insatsverksamheten lyfts fram och rangordnas enligt fastlagda kriterier minskar risken för slöseri med våra resurser. Det internationella arbetet har genom försvarsbeslutet 2004 tydligt kommit att dimensionera Försvarsmakten. idag är det i praktiken myndighetens främsta uppgift. Mot denna bakgrund blir en långsiktig strategi nationell strategi, som omfattar såväl militär kapacitet som geografiska områden, också nödvändig för att verksamheten skall kunna planeras och utvärderas. Om vi inte kan jämföra de insatser som görs och de resultat som uppnås med tydliga verksamhetsmål blir det omöjligt att värdera och därmed utveckla det internationella arbetet.

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet Pia Bodeäng

Justeras 2005-02-08

Eskil Erlandsson